De duplici Martyrio (Latin)

Pseudo-Cyprian (3rd century and later)

SermonIndex.net / Church Fathers

Sections 1 to 30

Xiiii. De Dvplici Martvrio Ad Fortvnatvm

Multifariam multisque modis ago gratias, Fortunate mihi in Domino carissime, diuinae benignitati, quod et tuam pietatem excitauit ad exstimulandum officium meum, ut unico libello commilitonibus nostris materiam subministrarem, unde sibi gratia spiritus opitulante munimenta telaque fabricarentur aduersus persecutionum incursus, et mihi quod petebas conanti non dedignata est adesse, et quod utriusque nostrum operam non passa est esse sterilem, hoc est quod mei Fortunati pium desiderium bene fortunauit, et ministri sui officium uoluit esse gregis sui beneficium. scribis enim ex eo libro multum roboris et alacritatis accessisse strenuis, timidioribus autem et infirmis tantum animorum esse additum, ut ex his quoque per Dei gratiam certam uictoriam nobis promittere debeamus. eoque libentius obtemperaui posterioribus tuis litteris, quibus orat tua caritas, ut quoniam hoc auspiciis Domini nostri Iesu Christi bene successit, addam uolumen alterum de duplici martyrii genere: quorum unum exhibetur cum saeuit tortorum immanitas, alterum occultius quidem est, sed nihilominus fortem animum postulat multaque diuinitus armatura communitum. utinam et hoc munus Christi spiritus per me fratribus et commilitonibus nostris largiri dignetur et quod dederit bene prosperare. quemadmodum enim nihil sanctum nisi illo sanctificante, nihil potens nisi illo corroborante: ita nihil felix, nihil auspicatum nisi illo prosperante. sane et uestris precibus et Domini bonitate fretus aggrediar.

Martyr, ut iis quoque notum est qui Graece nesciunt, testem sonat.

quamquam autem post exortam euangelicae ueritatis lucem ecclesiastica consuetudo cognominis huius honorem proprie tribueret iis qui in tormentis usque ad mortem perdurarunt in professione nominis Iesu Christi et euangelicum instrumentum sanguine suo uelut obsignarunt apud incredulos: omnis tamen piorum uita testimonium reddit Deo, non quod ille cuiusquam egeat testimonio, qui ex se fons est aeternae gloriae, ut nec ullis hominum honoribus fieri possit honoratior nec ullis mortalium ignominiis obscurior: sed tamen ita uisum est aeterno illius diuinoque consilio, ut suam bonitatem sapientiam ac potentiam apud homines per homines uelit illustrari, sicut mundum gubernari uoluit per angelos, cum angelorum ministerio non egeat, multaque hominibus per homines largiatur, quae per se dare poterat, qui quidquid uult nutu potest et cui uoluisse fecisse est. et quamquam ut

dixi ad illam ineffabilem maiestatem nulla pertingit ignominia, tamen in scripturis ita loquitur, quasi per nos honoretur uel ignominia afficiatur. nam in Deuteronomio cum Moyse expostulat, quod apud populum ob laticis penuriam murmurantem in Cades deserti Sin ad aquas contradictionis non sanctificarit ipsum inter filios Israel, et ob hanc offensam non est illi nec Aaroni datum ingredi terram promissam ac tot annis exspectatam. sed tantum e montis uertice procul aspicere licuit.

Porro quod dictum est sanctificare pro glorificare, qui litteras Hebraeorum callent, affirmant esse sermonis illius proprietatem. quod ipsum tamen ex aliis scripturarum locis liquere potest, si minus illorum testimonio fidimus, quandoquidem et in oratione dominica sanctificetur nomen tuum dictum est pro glorificetur siue clarificetur nomen tuum. sic et Corinthios exhortatur, ut glorificent ac baiulent Deum in corpore suo. sicut enim nomen Dei glorificatur uita piorum hominum, in quibus ipse per spiritum suum operatur quidquid faciunt boni: ita e diuerso polluitur et infamatur malefactis eorum qui se Dei cultores profitentur. quemadmodum et militis uirtus aut serui probitas redundat in gloriam ducis aut heri, ita militis ignauia aut serui nequitia dedecori est duci aut hero, propterea quod horum mores magna ex parte pendent ab illorum moribus in quorum potestate sunt. qui etiamsi prorsus absunt ab omni culpa, tamen popularis existimatio solet dominorum mores ex seruorum moribus aestimare. unde etiam hic uidemus diuinam scripturam frequenter iuxta mortalium affectus loquentem uelut in Leuitico de eo qui de semine suo dedisset idolo Moloch dicit: quia polluit nomen sanctum meum. at quod ab hominibus sanctificatum est, pollui potest: Dei uero nomen in se semper est gloriosum, apud homines tantum contaminatur, quemadmodum mendax infamia non polluit uirum integrum. sic et apud Ezechielem clamat nomen suum fuisse pollutum inter gentes impiis moribus Israelitarum. quin et beatissimus Paulus scribens Romanis ex auctoritate prophetae dicit, appellans Iudaeos legem profitentes, sed ea quae lex uetat facientes: nomen Dei blasphematur inter gentes. et in oratione dominica, sicut attigi modum, ex auctoritate redemtoris oramus ut sanctificetur nomen Dei patris, hoc est ut inclarescat et illustretur apud homines utique per homines uel potius in hominibus. illustratur autem, si spiritus illius regnet in nobis et si illius uoluntati obtemperetur in terris, quemadmodum in caelis nulla est rebellio. quoniam autem homines ex sese nihil habent uirtutis, quidquid per nos recte geritur cedit in gloriam Dei et ideo thesaurum diuinae potentiae promit interdum ex uasis fictilibus, ut sublimitas sit uirtutis Dei et non ex nobis.

Ergo quamquam omnia piorum uita martyrio suo glorificat Deum et Christum filium eius, nullum tamen est illustrius testimonium apud homines quam sanguinis, hoc est uitae propter Deum contemtae et mortis fortiter toleratae. reddiderunt et miracula testimonium diuinae potentiae, praesertim apud incredulos, nam his proprie data sunt signa, quemadmodum scribit beatus apostolus: sed semper efficacius fuit sanguinis profusi testimonium. quot morbos insanabiles uerbo sanarat Dominus, quot caecos illustrarat, quot mancos paralyticos ac debiles restituerat, quot exanimes ad uitam reuocarat? et tamen pauci credebant in eum, et audiebat: in Beelzebub eiecit daemonia. ceterum ubi uentum est ad sanguinem, ibi deiectum est satanae regnum, ibi subactus est mundus. commemorat et Ioannes eu-

angelista triplex in terra testimonium, spiritus aqua et sanguis, quod efficacissimum est postremo recensens loco. spiritum in columbae specie descendentem super Iesum uidere meruit Ioannes baptista, an alii uiderint incertum. certe hoc testimonium Ioanni datum est, quo desineret dubitare de Domino Iesu, an ille esset qui baptizaret spiritu et igni. aquae testimonium uidit Ioannes euangelista, nec satis constat solusne uiderit an cum multis. erat quidem hoc ingens mysterium sacri lauacri quo delentur peccata: sed uidit aquam simul effluere cum sanguine, qui nisi adfuisset inefficax erat aqua. quid enim prodest aboleri peccata, nisi succedat uita iustitiae quam confert sanguis? quamquam hi tres unum sunt: unus enim Deus est, qui per spiritum aquam et sanguinem declarat hominum generi uirtutem ac bonitatem suam: aut ideo dicuntur unum esse, quoniam undique sibi constat testimonium nec ulla ex parte dissonat, quemadmodum quos artissima iungit amicitia propter summum animorum consensum unus animus esse dicuntur.

Ac iuxta sensum crassiorem haec tria praecipua sunt m homine uitae argumenta atque etiam instrumenta. quamdiu enim pulmonis officio attrahitur uicissim ac redditur halitus, certum uitae indicium est: unde loquendi consuetudine spirare dicuntur qui uiuunt et exspirasse qui uitam finierunt. quin et anima Latinis flatus dicitur ad Graecae uocis imitationem, qui uentum νεμον uocant super haec sunt in ipso homine subtilissimi spiritus a corde ubi fontom habent sparsi per uniuersum corpus, sed praecipue per arterias commeantes, licet et aliis partibus omnibus mixti: hi si subito euolent, mortem praesentem afferunt : sin includantur, lenta aegrotatione consumunt hominem. adest et humor quidam naturalis, quem ut arbitror medici phlegma uocant, sparsus et ipse per uniuersum corpus. huius usum numquam sentimus euidentius quam in sensu gustus: nisi enim hic admixtus sit inter linguam et palatum, nullum erit palati iudicium. et tamen haec sic mixta sunt in homine, ut non sit sanguis absque spiritu et phlegmate, et pariter ad tuendam uitam conferunt omnia. uidemus quoduis animal mori simulatque sanguis effluxerit, et consumto humore quem medici radicalem uocant non aliter moritur homo, quam exstinguitur lucerna consumto oleo. sed nimium diu moramur in contemplatione naturae, quod tamen non inutiliter factum opinor a nobis, ut dilucidius fiat caritati uestrae mysterium, in cuius contemplatione ideo uersamur lubentius quia salubrius. nam iuxta naturae considerationem tunc ista magnam uim habent, cum in nino corpore sua munia peragunt: ac iuxta mysticam philosophiam tunc demum plurimum ualent cum corpus relinquunt.

Nemo miratus est Dominum humano more spirantem ac respirantem, sed cum in cruce clamore ualido emisisset spiritum, simul intellectum est, illum et uerum fuisse hominem et uerum Deum: hominem quod iuxta naturae ordinem et ubi uitalem flatum emisisset, desiit uiuere: Deum, quod simul cum ingenti clamore mortuus est, declarans se nolentem ac spontaneum deponere uitam, quod humanarum uirium nemo nescit non esse. sensit efficax testimonium spiritus uicinus centurio: sic enim narrat beatus Marcus: uidens autem centurio qui ex aduerso stabat, quia sic exspirasset, ait: uere hic homo filius Dei erat. quid morte abiectius iuxta carnem? sed nihil morte potentius iuxta spiritum. erat et illud praeter naturae cursum quod e latere exanimati corporis sanguis et aqua profluit, ut absolueretur triplex testimonium. totum effudit spiritum ut nos respiraremus: quidquid erat humoris

aquei reliquum, expressit ut nos ablueremur: quidquid resederat in corde sanguinis, emisit ut nos confirmaremur. atque haud scio an perperam faciam haec tria inter se conferens, cum sint unum non natura sed in mysterio. si qua tamen est discretio, sanguis in testimoniorum ratione potissimum celebratur, quod in hoc scriptura testatur esse uitam animantis, et ob id a cibis submouebatur edicto legis: praeterea magis est expositus hominum oculis sanguis quam spiritus ant aqua.

Vita Domini, qui summus fuit martyr quique et hodie pugnat et uincit in martyribus, plurimis fuit offendiculo. non iam loquor de Pharisaeis et scribis, ipsis etiam cognatis ac fratribus fuit detestabilis, cum dicerent illum in furorem uersum: sed mors illius non solum piis, sed impiis etiam fuit admirabilis, nec alibi magis uerum fuit quod Dei uirtus in infirmitate perficitur. ibi fracta est satanae tyrannis, ibi deuicti sunt inferi, ibi triumphatum est de diabolo, ibi deiectus orcus, caelum apertum. nimirum hoc erat quod instante mortis tempore deprecabatur Dominus: pater, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te, quid homine mortuo contemtius ? quis enim uel Caesarem mortuum metuat? sed Christi morte quid efficacius ? uelum templi scissum est a summo usque ad imum, terra concussa est, saxa discissa sunt, aperta sunt monumenta, reuixerunt sepultorum corpora, sol medio die obtexit faciem suam. numquam per omnem uitam magis declarauit potentiam suam: mox refractis omnibus mortis repagulis uiuum se discipulis exhibuit. nimirum hoc est efficax illud sacrosancti sanguinis testimonium, qui solus potuit dirimere maceriam, quae Deum ab hominum genere separabat: solus potuit unica litura delere totum illud chirographum quod erat contra nos, et satanae in nos ius uindicabat. neque enim sanguis hircorum aut uitulorum potuit abolere peccatum: umbrae erant illa et typi futurorum. nec ullius hominis sanguis poterat tollere peccatum mundi praeter unici illius agni sanguinem cui baptista tribuit testimonium dicens: ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.

Plus est tollere peccatum quam peccata et peccatum non huius aut illius sed mundi. corpus enim peccati mundum uniuersum occuparat: hoc per Christum esse sublatum sanguis ipsius pro nobis effusus reddit euidens testimonium, melius pro nobis loquens, ut inquit apostolus, quam sanguis Abel. siquidem ille clamans de terra loquebatur uindictam: at Christi sanguis de cruce clamans pacem loquitur et reconciliationem. quin idem sanguis quoniam a nobis bibitur, si modo digne bibitur, clamat in cordibus nostris uerba pacifica et solatii plena. et illic triplex est testimonium, licet spiritali quodam modo. clamat spiritus qui nobis arrhabonis loco datus est: Abba pater, testificans quod sumus filii Dei. clamat aqua per quam renati sumus, quod condonata sunt nobis omnia peccata: et si quis adhuc dubitat, accedit sanguinis testimonium clamantis: quid adhuc haesitas, quid adhuc pauitas tyrannum satanan? ecce pretium quo te redimit Dei filius. nisi te saluum uoluisset Deus, non tradidisset unigenitum suum in mortem.

Nemo maiorem caritatem habet, quam ut animam suam ponat pro amicis suis. si non est maius eximiae beneuolentiae testimonium quam si quis uitam impertiat amico, grauius est dominici sanguinis testimonium qui pro inimicis effusus est. effusus pro inimicis fecit

amicos ac filios Dei: atque ut consideremus hanc fore perpetuam amicitiam, reliquit nobis edendam carnem suam, reliquit bibendum sanguinem, ut per eadem aleremur, per quae sumus redemti. sanguinis aspersione confirmatum est uetus testamentum, quemadmodum ad Hebraeos scribens praeclare docet beatissimus Paulus: Christi sanguine consignatum et corroboratum est nonum testamentum, hoc est testamentum et pactum gratiae et remissionis peccatorum per sanguinem agni immaculati, qui in se recipere dignatus est totius mundi peccatum, quod omnes ex Adam contrahunt qui prodeunt in hanc uitam et cuius contagio peccant quicumque peccant. tanta autem est Christi sublimitas, ut fortasse non oporteat quemquam ceterorum hominum cum illo conferre, nisi ipse nobis tantam fiduciam praebuisset, qui non dedignatus sit discipulos suos uocare amicos, seruulos suos uocare fratres et coheredes. quemadmodum igitur ille suo mirabili testimonio clarificauit patrem in hoc mundo atque etiam in caelis: ita testimonium illius quodammodo consummatur testimonio sanctorum, quasi sit una. passio Domini et seruorum. id. ne quia existimet parum religiose dictum, beatus Paulus nobis patrocinatur ita scribens ad Colossenses: qui nunc gaudeo in passionibus pro nobis, et adimpleo ea quae desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. quis enim nescit, fratres, quam uberem prouentum effudit ecclesiae seges, apostolorum ac ceterorum martyrum sanguine irrigata? quo plus sanguinis effusum est, hoc magis effloruit multitudo fidelium, hoc latius sparsit suas propagines illa beata uitis a Christo stirpe surgens et occupans orbem uniuersum quacumque patet ab oriente ad occidentem, ab aquilone usque ad austrum.

Ecce, fratres dilectissimi, a Domini redemtoris temporibus anni fluxerunt plus minus ducenti quadraginta, iamque huius uitis palmites paene latius se sparserunt quam Romanum imperium, efferas etiam nationes musto spiritus inebriantes et quos nulla ferri uis domare potuit, emollit sanguis illius agni candidi. qui naturae causas scrutantur, narrant adamantem nullae chalybis duritiei cedentem hircino sanguine maceratum ictu malleorum dissilire: nullus autem adamas corde saxeo peccatorum durior. hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plus quam adamantinum emollit sanguis Christi et huius martyrum, qui supplerunt quod illius passionibus deerat. hoc argumento summus ille pastor et ut Petrus ait princeps pastorum testificatus est se esse pastorem bonum, quia animam suam posuit pro ouibus, nobis exemplum praebens, ut qui pro nostra qualicumque portione uices illius gerimus, parati simus et ipsi pro grege dominico sanguinem fundere, nisi malumus uideri mercenarii quam pastores. domini uerbis congruunt uerba discipuli. cum enim dixisset se gaudere in passionibus, quibus consummaret passiones Christi, perpetiens et ipse pro corpore Christi, quod est ecclesia, qualia passus erat Dominus, causam adiecit cur ea libenter pateretur. cuius, inquit, factus ego sum minister secundum dispensationem Dei, quae data est mihi in nobis, ut impleam uerbum Dei. et alio quodam in loco scribit se repleuisse euangelium. sicut ergo mortibus martyrum consummantur passiones Christi, ita sanguine pastorum confirmantur promissa Christi. nullum enim instrumentum indubitabilius, quam quod tot martyrum sanguine signatum est. hoc nimirum est implere uerbum Dei, hoc est replere euangelium.

Sed interim grauissimus dolor oboritnr animo meo, dilecti, dom mecum reputo, cum adhuc recens ille Christi sanguis feruere debeat in cordibus fidelium, tam multos esse in quibus refrixit caritas, atque hoc grauius discrucior, quod tales non paucos pastores habeat ecclesia, qui non solum non opponunt corpora sua aduersus luporum incursus, uerum etiam ipsi lupos agunt, dum mactant ac perdunt animas simplicium, ipsi uentri suo, quaestui et ambitioni seruientes, adeoque non implent uerbum Dei, ut illud cauponentur potius et impiis dogmatibus adulterent: nec cogitant quod ille pastorum princeps seuerissimo iudicio reposcet singulas oues, pro quibus redimendis sanguinem suum fuderat, de manibus eorum. sed illos suum manet supplicium: nunc melius est ut omissis querelis nos inuicem ad officium quod Christo debemus exhortemur.

Triplex a Christo testimonium accepimus, triplex illi testimonium reddamus oportet. rudimenta fideliter tradamus baptizandis, perfectiora baptizatis. confirmemus illos fructibus spiritus ad caelestem uitam prouocantes, et si res postulet, libenter etiam uitam commisso nobis gregi impendamus nostraque morte uicissim Deum clarificemus. et ne cui uideatur mirum morte hominum glorificari Deum, audi beatum Ioannem in euangelio de Petro, cui Dominus praedixerat fore ut ubi senuisset, ab alio cingeretur et duceretur quo nollet, ita loquentem: significans qua morte esset glorificaturus Deum. quotquot igitur ab orbe condito propter Deum, propter iustitiam ac pietatem mortui sunt, morte sua glorificauerunt Deum. nam eleemosynas ieiunia precationes aliaque pietatis exercitamenta simulant etiam hypocritae: mortem nemo suscepit alacriter, nisi qui certo persuasum haberet, nihil aduersi posse accidere iis qui persistunt in caritate Dei.

Neque tamen statim martyr est qui occiditur, occiduntur et sicarii et piratae: non supplicium facit martyrem sed causa. quod si qui leguntur sibi fortiter consciuisse necem, aut infirmitas erat morte quaerens dolorum finem aut ambitio aut dementia. nec hoc est testimonium praebere Deo id facere quod et Deo displicet et gentium etiam legibus prohibetur. plurimum interest inter barbaricam immanitatem et martyrum modestissimam constantiam in se imbecillem, in Christo fortem. sunt qui certis artibus corpus stupefaciunt, ne sentiant cruciatus: hoc modo se quidem malefici muniunt aduersus carnificum manus. sunt et affectus impotentes qui sensum adimunt animo, ita ut uel mortem impauidi perferant. sed placidum illud ac mansuetum, illud humiliter sublime et sublimiter humile non uidemus nisi in Christi martyribus. non obtuentur trucibus oculis carnificem, non minitantur tyranno: magis dolent de illorum caecitate quam de suis afflictionibus. scilicet clamat et in illis Christus: pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. non aliud spectant quam in caelum, ubi spem omnem habent repositam. sic ipse Dominus uelut agnus sine uoce ad mactationem ductus est: et si quam edidit uocem, ea magis declarauit animum mitem ac placidum quam ullum potuisset silentium. quam blanda oratione compellat ludam proditorem, quam placide respondit caesus alapa, quam nihil ferocius loquitur Annae et Caiphae, quam tranquille respondit Pilato. denique cum Pharisaei uelut uictores mouerent capita sua amarissimis conuiciis in illum debacchantes, ille mitissimus clamat: pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

Non igitur mori per se testimonium est, sed sic mori est testimonium praebere Deo. Stephanus iuuenis inter homicidas agnus inter lupos stabat placido angelicoque uultu et ad Domini exemplum orat pro lapidantibus nec alibi habet oculos quam in caelum. illic uidere meruit, cuius praesidio superior erat persequentibus. qui uero timet Deum, non metuit hominum saeuitias. qui ex animo diligit uitam caeIestem, facile uilem habet animam atque illi cum beato Paulo ui uere Christus est, mori lucrum. an non ingens lucrum est hanc et breuem et innumeris malis contaminatam uitam cum sempiterna felicitate commutare? hic Dominus quemadmodum et in ceteris omnibus sese formam nobis exhibuit. quum enim instaret extremus actus martyrii quem aiunt in fabulis oportere esse optimum, secessit, abiecit sese in terram, prolixe atque etiam frequenter ac sanguineo sudore madescens nostrae naturae in se expressit imbecillitatem, ante testatus animi taedium ac tristitiam usque ad mortem, ne nos in desperationem caderemus, si cum omnia mortem praesentem intentant, horrorem naturae senserimus. nisi enim adesset sensus dolorum, nihil haberet admirabile martyrium, sed superare dolorem corona dignum est. horrere mortem naturae est, uincere naturam animi fortitudine gratiae est. omnia potest Paulus, sed in eo qui ipsum corroborat. sed quibus praesidiis uincitur naturae infirmitas? si nos totos humi prosternamus, hoc est si nihil omnino tribuamus uiribus nostris, si uigilemus et oremus instanter, si nostram uoluntatem diuinae uoluntati submittamus dicamusque illa ex animo ex toto corde: transeat hic calix si fieri potest, sed fiat non sicut ego uolo, sed sicut tu uis.

Noui ego ac fleui quosdam magna animi fortitudine praeditos, qui iam coronae proximi defecerunt et quem diu professi fuerant abnegarunt. quid fuit in causa ? dimouerant oculos suos ab eo qui solus robur dat infirmis: intermiserant orationem ac coeperant ad humana praesidia respicere. contemplabantur suae naturae uiriculas, considerabant aculeos ungulas candentes laminas ferrum et ignem reliquumque carificinae apparatum etiam aspectu horrendum, et cruciatuum atrocitatem cum suis uiribus conferebant, et ideo uictoriam amiserunt e manibus. ubi quis ita cogitat hoc possum, illud perpeti non possum>, numquam feliciter peraget martyrium. sed qui se totum tradit diuinae uoluntati non alio spectans quam ad illius opem, is demum firmus est et inuictus. hoc autem fieri non potest, nisi adsit uera ac uiuida fides, nihil haesitans, nihil disquirens: ne cogitaueris quanta sit tyranni saeuitia, quanta hominis imbecillitas, sed quanta sit Domini uirtus, qui certat ac uicit in membris suis.

Ergo ut a digressione reflectamus ad id quod erat constitutum, quemadmodum Domini mors potentior erat quam uita, ita uoluit martyrum suorum mortem esse potentem. quid enim infirmius quam uinciri damnari caedi cruciari occidi et ad carnificis arbitrium praebere corpus? haec species interdum misericordiam mouet etiam saeuissimis tyrannis. uerum ubi iam ad monumenta martyrum pelluntur morbi, rugiunt daemones, terrentur monarchae, coruscant miracula, concidunt idola: tum apparet quam sit efficax ac potens martyrum sanguis. praesentia infirma, epistolae graues, audiuit beatissimus gentium doctor. hoc et ad martyres recte accommodabitur: uita infirma et contemta, mors grauis ac potens. iam non est par omnium martyrum in tormentis alacritas, quemadmodum nec omnes eodem genere

mortis defunguntur. tres illi beati pueri in mediis flammis inuenere refrigerium et septi innocuo elemento uelut in conclaui canebant hymnum Domino. Daniel item citra noxam leonum sodalitio est usus. beatus Andreas, ut habet humana quidem historia, sed satis probatae fidei, gaudens sibique gratulans ibat ad crucem. alii diutinis ac uariis cruciatibus subinde moriuntur nec tamen morte datur finire dolorem. est igitur et illud neri martyris hoc quoque totum arbitrio Dei committere. nouit ille quid expediat nobis et quid ad ipsius gloriam maxime conducibile sit. tantum illud assidue cogitandum est: siue uiuimu$siue morimur, Domini sumus. nec sibi quisquam displiceat, si corpore pariter et animo sentiat grauem ac diutinam molestiam, tantum fidat ei cui certat. is non patietur quemquam tentari supra id quod potest, sed faciet etiam cum tentatione prouentum. quosdam electos interdum patitur in tormentis deficere, ut agnoscant imbecillitatem suam, atque eosdem post fortissimos reddit in certamine. hac dispensatione Petrus ter abnegauit Dominum, ut edoctus quam nihil posset suis uiribus confirmaret fratres suos. quomodo autem confirmaret? ut sibi diffisi fiduciam omnem collocarent in Domino.

Sed iam tempus est, ut de altero martyrii genere disseramus caritati tuae, de quo etiam accuratius est disputandum, quod occultum sit et omnium temporum commune: neque enim semper saeuiunt Nerones, Diocletiani, Decii ac Maximini: numquam tamen cessat diabolus exercere Christi militiam professos. et fortassis erunt posthac donante Christo tempora, quibus nullae tyrannorum persecutiones affligent ecclesiam: numquam tamen defutura sunt certamina, numquam martyria quibus homines pii glorificent Deum. ecclesia quidem adhuc in hoc exsilio militans peculiaribus gaudiis applaudit iis, qui in professione nominis Iesu animas suas fideliter deposuerunt, et ad horum memorias magna cum alacritate concurritur: sed caeleste theatrum, angelorum myriades et iustorum cum Christo regnantium innumerabilis populus applaudunt omnibus, qui sinceram fidem et caritatem inuictam quam habent erga Dominum Iesum integritate et innocentia uitae testificantur.

Nec solum professione fidei, quae iuxta Paulum ore fit ad salutem, glorificatur Deus: uerumetiam confessione commissorum. haec ne temere ex nobis ipsis loqui uideamur, adducenda sunt scripturarum testimonia. ergo nisi piorum uita cederet in gloriam Dei, Christus non diceret in euangelio: ut uideant opera uestra bona et glorificent patrem uestrum qui in caelis est. nec Paulus apostolus scriberet Galatis: et in me glorificabant Deum. confirmatur hoc et per repugnantiam ex his quae diximus. etenim si nomen Dei polluitur ac dehonestatur impia uita sui populi, utique bona illius uita cohonestatur. damnatur apud apostolum et philosophorum impia sapientia, qui cum Deum cognouissent, non tamen eum ut Deum glorificauerunt. sapientiam profitebantur et summum exhibebant stultitiam. itaque cum Deum. esse profiterentur, tamen turpiter uiuentes et idolis sacrificantes falso testimonio quodammodo obscurabant Dei gloriam, quasi nec iustus esset nec uerax, aut quasi non unus esset sed multi, aut quasi saxis esset assimilis. id autem euidentius etiam testatur beatissimus Paulus scribens ad Corinthios, emti, inquit, estis pretio magno, glorificate et portate Deum in corpore uestro. ideo Deus redemit nos pretio sanguinis sui, ut semel a peccatis expurgati deinceps uitam ipso dignam ageremus.

Ac symbolum imperatoris gestamus impressum frontibus nostris. quid si gerens signum Christi praestet opera Belial, nonne dedecoratur ille cuius insignia gerimus ? contra sicut imperator sibi placet de milite praestrenuo, sic existimans illius uirtutem ipsi decori et ornamento esse: sic Deus gloriatur in his quos redemit, quos lauit, quos sanctificauit, quos spiritus donatiuo dignatus est, si uitae sanctimonia declararint Domini gratiam in ipsis non fuisse uacuam. si Paulus gloriatur in discipulorum pietate, gaudium et coronam suam illos appellans, qui nihil erat nisi disponsator alieni muneris: annon Dominus magis gloriatur super his pro quibus mortuus est? iam quod in libro Iob ad hunc modum satanae loquitur Dominus: num animaduertisti seruum meum Iob, quomodo non sit ei similis super terram, homo simplex et rectus ac timens Deum et recedens a malitia? nonne sermonem profert de suo cultore gloriantis? beatus autem Paulus splendidiore etiam uerbo usus est scribens secundam ad Corinthios epistolam: Deo autem gratia, qui semper triumphat nos in Christo Iesu, et odorem notitiae suae manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo. melius est nomen bonum super unguenta pretiosa. scriptura gloriosam famam appellare solet odoramenta. non tamen Deus gloriatur hominum more, sibi placens ac gestiens„ sed nostram salutem suam ducit gloriam et ideo subiecit apostolus: in his qui salui fiunt et in his qui pereunt. quomodo glorificatur Deus in his qui salui fiunt? quoniam in illis illustratur illius misericordia. quomodo in his qui pereunt? quoniam in his declaratur illius iustitia.

Nunc ipse sermonis cursus nos eo deduxit, ut doceamus et peccatorom confessione glorificari Deum. hic occurrit protinus ex libro Iesu Naue Achan, qui quoniam contra diuinum edictum sustulerat ex anathemate pallium coccineum insigne ac ducentos siclos argenti ac linguam auream siclorum quinquaginta, populus Israel terga uertit hostibus. itaque Iosue dixit Achan: fili mi, da gloriam Domino Deo Israel et confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. confessus dedit poenas, et auersus est furor Domini. ea confessio clarificauit Dei iustitiam ac sapientiam. sapientiam, quod illius oculis nihil esset abstrusum: iustitiam, quod non sine causa passus esset hostes aduersus Israelem inualescere, quodque leges ipsius nullus hominum impune uiolat. nihil erat magni quod suffuratus erat Achan: magnum tamen erat documentum uniuerso populo, quantum periculum sit Dei iussa negligere eique uelle imponere quasi quidquam illum fugeret, aut quasi faueret praeuaricatoribus. atque ille quidem cum esset Iudaeus, ob unicum peccatum quod ipsi leue uidebatur seuerissimas poenas dedit, lapidatus ab uniuerso populo, corporis interitu salutem animae redimens. non enim iudicat Deus bis in id ipsum.

Sed quae poena manet illos, qui post tantam enangelii lucem et gratiam, postea quam semel illuminati sunt, gustauerunt etiam donum caeleste , et participes facti sunt spiritus sancti, gustauerunt aeque bonum Dei uerbum uirtutesque saeculi uenturi, in multa atque immania crimina relabuntur, crucifigentes sibimetipsis filium Dei et ostentui habentes ? qui hoc sunt etiam miserabiliores, quod cum tales sint, aspernantur tamen poenitentiae salutaris remedium, contemnunt ecclesiam maternum gremium offerentem et ad sanitatis instaurationem inuitantem. eiusmodi defectio quantam putas ignominiam inurit ecclesiae? nec ea ignominia non potest pertinere ad Christum qui est. caput ecclesiae et per omnia suum esse

ducit, quod est corporis ac membrorum ipsius. e diuerso, quanta totius ecclesiae exsultatio, cum qui lapsus est per poenitentiam ecclesiae reconciliatur? ac ne putemus hoc gaudium apud uos tantum esse, Dominum audiamus in euangelio xara Lucam loquentem: ita dico uobis, quod gaudium erit in caelo super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent poenitentia. nam haec clausula finit parabolam de pastore, qui relictis nonaginta nouem ouibus unam quam a grege aberrauerat multo labore quaesitam ac tandem inuentam imposuit humeris suis et caulae restituit. simili sententia claudit parabolam de muliere, quae drachmam perditam inuenerat. ita dico uobis gaudium erit coram angelis Dei super uno pec catore poenitentiam agente. nec tamen hoc sic accipiendum est, quasi Deo et eius angelis gratius sit post lapsum redire ad pietatem, quam citra lapsum perseuerare in innocentia: sed scriptura suo more loquitur secundum affectus humanos, illud testatum esse uolens Deo gratissimam esse peccatorum conuersionem. non enim quaerit mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur et uiuat.

Atque interdum piorum hominum lapsus quamuis enormes diuina dispensatione uertuntur in summum ecclesiae profectum. sic lapsus est apostolorum princeps, sic Paulus gentium doctor, sic Maria Magdalene, quibus nunc ecclesia praecipue gloriatur, quorum lapsus cesserunt in stabilimentum ac solatium domus Dei. praeterea non hic loquitur de uere iustis, sed de iustitia Pharisaica, quemadmodum alibi dicit: non est opus sanis medico, sed male habentibus. at non erant sani quibus hoc dicebat Dominus, sed legis qualicumque obseruatione tumidi sibi uidebantur sani et ideo non desiderabant medicum.\'.

Haec cum ad hunc habeant modum, desiderate frater, conemur assiduis exhortationibus excitare fidelium animos, ut tota etiam uita martyrium hoc est testimonium reddat Deo: quod adeo negligendum non est, ut nisi ea praecesserit, martyrium quod sanguine perhibetur non sit martyrium. frustra enim ceruicem praebueris carnifici, nisi prius occideris membra quae sunt super terram, hoc est affectus qui militant aduersus spiritum, odium inuidiam auaritiam libidinem: quibus quicumque seruit Deum quodammodo abnegauit et Christum ore profitens uita satanam Deum confitetur. nec hic sermo debet cuiquam uideri durior, cum sit uerax ac salutaris: quidquid homo quiuis Deo anteponit, sibi Deum facit, nec possumus duobus seruire dominis: unus enim est Deus ex toto corde ex tota anima ex totis uiribus diligendus.\'

Quisquis igitur ore dicit: credo in unum Deum, et seruit auaritiae aut libidini aut luxui, sibi mentitur sibique repugnat, aliud lingua. sonans, aliud animo celans, uoce tantum testimonium perhibens Deo, cum uita satanam colat. efficacius autem est uitae quam linguae testimonium. non omnis qui dicit: Domine, Domine, intrabit in regnum, sed qui facit uoluntatem patris caelestis. habent et opera suam linguam, habent suam facundiam etiam tacente lingua. ideo Dominus in euangelio Ioannem ita loquitur: opera quae dedit mihi pater ut perficiam, ipsa opera quae ego facio testimonium perhibent de me. quemadmodum igitur bona opera profitentur Deum, ita mala quodammodo loquuntur: non est Deus, nec scientia in excelso. quis non contremiscat, quis non inhorrescat, quis non laceret uestimenta sua, quis non obturet aures suas, si tales uoces audiat ex Christiano ? quantus horror,

quantus dolor occupat animos nostros, cum quis uictus tormentis iussus abnegare Christum abnegat et ad Iouis statuam tus adolet? quam trepidamus metuentes ne Deus iratus fulmen in nos uibret irae suae, ne terra dehiscens nos absorbeat? ut interdum unius impietas supplicii consortio multos inuoluat: et sunt scelera tam immania., ut uidisse quoque aut audisse sit detestabile. sed cur alias in simili crimine tam sumus conniuentes ? cur et nobis adeo blandimur et aliis. at uide quid de talibus loquitur apostolus scribens Tito: profitentur se nosse Deum, factis autem negant. idem in priore ad Timotheum de uidua quae negligit familiam: si qua autem suorum maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit et est infideli deterior. si fidem negauit quae negligentius habet suam familiam, quid dicturum putas de his qui se totos dediderunt mammonae et uentri? de Christianis utique loquitur Paulus scribens Philippensibus, cum ait: quorum finis interitus, quorum Deus uenter est. quos eosdem taxat scribens Romanis: huiusmodi Christo Domino non seruiunt, sed suo uentri. sentire iuxta scripturarum consuetudinem dixit pro colere. uentrem colunt eum quem habent pro Deo. iam de anaritia manifestius etiam pronuntiat scribens ad Colossenses: mortificate, inquit, membra uestra quae sunt super terram, fornicationem immunditiam libidinem concupiscentiam malamao et auaritiam, quae est simulacrorum seruitus.

Execramur eos qui procumbunt ad Dianae simulacrum: quanto iustius eos execramur, qui toto pectore seruiunt mammonae, qui illi quotidie sacrificant? et si auarus est idololatra qui pecuniae studio tenetur, qui quod hereditate obuenit aut industria partum est recondit nec erogat in egenos: quid censendum est de his qui lenocinio, qui fenore, qui rapto, qui fraude, qui calumniis, qui opprimendis pauperibus rem accumulant? atque haec idolorum seruitus non solum inuenitur inter Christianos, uerum etiam quod gemendum est inter episcopos. porro temulentia adeo communis est Africae nostrae, ut propemodum non habeant pro crimine. annon uidemus ad martyrum memorias Christianum a Christiano cogi ad ebrietatem ? an hoc leuius crimen esse ducimus, quam hircum immolare Baccho ? mihi uidetur multo grauius, si rem recta ratione uelimus expendere. cum tyrannus dicit \'abnega Christum et immola Ioui, et esto amicus noster, aut morere\', saepe lingua negat corde reclamante et manus adolet tus, cum animus intus adoret Christum. quamquam hoc quoque grauissimum est crimen, tamen aliquam impietatis culpam eleuat humanae naturae imbecillitas. ibi satanas tibi loquitur uoce tyranni: at quid tibi dicit idem per tuam concupiscentiam? \'abnega Christum, et esto diues: sacrifica Mammonae et Christo nuntium remitte.\' quid est quod pollicetur ? aurum et argentum, inutilem materiam nisi exerceas. nec dicit \'morere sed oblecta oculos\', immo potius hoc dicit \'lucrare pecuniam ad breue tempus habiturus et perde in aeternum animam tuam. et tamen hic sponte submittis genua satanae et abnegato Christo te totum. illi mancipas. quid autem Christus? meus esto et uiue in aeternam : contemne diuitias istas temporarias, et ego tibi centuplum reponam in hoc saeculo et uitam aeternam in futuro. relinque terram et accipe coelum. ac Deus ista pollicens deseritur, et diabolus tam nihili res easque falso promittens adoratur. o foedam defectionem. o turpem idololatriam. o iniquam permutationem. quo praemio sollicitauit humani generis primos auctores? ostendit pomum et dedit mortem. mendacio fefellit: non

moriemini, sed eritis sicut Dii, scientes bonum et malum. atque illi delusi qualem Dominum deseruerunt et ad quem defecerunt ? a qua felicitate exciderunt et in quas aerumnas semet coniecerunt? sed idem ille tenebrarum princeps qui Euae locutus est per serpentem, nobis loquitur per satellites suos ac ministros, per lenas et lenones, per eos qui pelliciunt ad amorem pecuniae ad ambitionem ad uoluptatem, auocantes a sinceritate quae est in Christo Iesu. idem ille loquitur nobis per concupiscentias nostras quae uiuunt in membris nostris. nec dicit quod homo tyrannus: aut mihi optempera aut morere, nec ostentat carceres catenas uncinos sartagines aut caminos incensos, non cruces laqueos aut gladios, sed tantum : \'contemne Deum, renuntia uitae caelestis hereditati, et committe adulterium, et capies uoluptatem). sed qualem? momentaneam et corporis tantum: quot autem amaritudinibus conditam ? infamia periculo, super omnia uero secreto conscientiae cruciatu. haec est esca diaboli, hoc auctoramentum. stipendium porro quale est? dicat maiore cum fide beatus apostolus: stipendium peccati mors est. quae mors? corporis, quam solam minitatur et inferre potest tyrannus homo? non, sed mors gehennae quae finem nescit. plus potest homo tyrannus quam diabolus. ille quodammodo cogit hominis naturam, hic nihil aliud potest quam sollicitare: deicere non potest nisi assentiaris, contemsisse uicisse est. \'

Maior itaque uenia debetur Christum in tormentis abneganti quam sponte assentienti diabolo, cui credidisse est Christum abnegasse. ille mendax est et omnis mendacii pater, et illius promissa quantumcumque fronte blandiantur nihil aliud sunt quam praestigiae pellicientes in exitium. ne quis itaque sic sibi blandiatur; (sum peccator, amo pecuniam, seruio libidini, studeo honoribus, indulgeo uindictae, deditus sum uoluptatibus: sed Christum non abnegaui). at reclamat tibi Dominus ipse: non potes duos dominos colere. et interim horres abominandum turificati aut libellati cognomen , ipse fortasse turificatis aut libellatis deterior. illos humanus metus uiolentior quam ut hominis natura possit uincere eo compulit, ut impias uoces promant lingua reclamante conscientia: tu tam uili mercedula sollicitatus sponte deficis ad eum, a cuius tyrannide te Christus suo sanguine redemit: cuius iam totus es factus, quemadmodum ait apostolus: emti estis pretio magno, et iam non estis uestri. huius militiam professus es ad salutare lauacrum, huic dedisti nomen, huius sacramentis initiatus es, accepisti donatiuum et pignus spiritus, ne quid dubitares de promisso stipendio, simulque diabolo denuntiasti perpetuas inimicitias, renunciasti omnibus illius pompis ac uoluptatibus, exsuffiasti, exsibilasti, iurasti in uerba redemtoris: cumque tot uitiis seruias, tibi places quod nondum sis turificatus aut libellatus.

Si quis miles iuratus in uerba Caesaris profugeret ad Turcam et ex illius arbitrio faceret ea quae sciret ingratissima Caesari, nonne comprehensus ad supplicium raperetur ut desertor, ut periurus, ut perfuga? quis autem audiret eum ita se defendentem (non sum desertor, non abnegaui Caesarem\'. annon mox audiret cquid refert si lingua tacuit? re ipsa abnegasti, et plusquam abnegasti, qui non solum deserueris militiam, uerum etiam ad tyrannum et hostem imperatoris tui irreconciliabilem transfugeris\'. merito fidelium aures abominantur apostatae uocabulum: uerum hoc non ibi tantum execrandum est, cum incenso tusculo aut scripto libello renuntiatur professioni nominis Christi, sed ubicumque contemtis Christi legibus obtemperatur satanae. nec enim refert quid sonet lingua: quae

si sonet Christum, cum animus sit deditus criminibus, non est professio sed hypocrisis, abnegatura Christum si metus urgeat, qui premit turificatos aut libellatos. atque in his rebus quae sic inter se pugnant, ut neutra ferat alterius consortium, quoties hanc amplectimur, illam abdicauimus, quoties unam reiecimus, alteram agnoscimus. cuiusmodi sunt lux et tenebrae, bellum et pax, mors et uita, Deus et Belial: quemadmodum testatur et beatus Paulus in secunda ad Corinthios: quae enim participatio iustitiae cum iniquitate, aut quae societas luci ad tenebras? quae autem conuentio Christi ad Belial? adhaesisse Belial est abnegasse Christum, Christum lingua aut habitu Christum profitearis.

De hoc si quis simpliciorum dubitarit, dabo argumentum crassum et euidens. fingamus tyrannum ita loqui Christiano incendes tus Ioui\', nihil addentem nec exigentem ut Christum abneget: si adoleuerit, nonne cunctis manifestum erit illum hoc ipso Christum abnegasse, quod Ioui fecerit thymiama, etiamsi nihil proferat impium in Christum? quemadmodum qui magicis artibus utuntur (a quo malo nos Domini misericordia liberauit, sicut a ceteris omnibus, quibus iuxta ueterem hominem quondam ambulantes tenebamur) tacite Christum abnegant, dum cum daemonibus habent foedus. iam si Machabaei fratres una cum matre maluerunt tot cruciatibus exanimari quam carne suilla uesci, sic existimantes eum Deum legis auctorem negare. quisquis sciens ac uolens legis praecepta uiolat: quo pacto sibi blanditur, qui in luxu temulentia auaritia rapinis adulteriis, aliisque criminibus consenescunt, quae gentium etiam leges noluerunt . esse impunita? et cum tot modis Christum abnegent, cum toties immolent daemonibus, pro Christianis haberi postulant ? atque in his sunt, qui palam ista committunt ac propemodum etiam gloriantur in rebus pessimis: adeo non pudet aut piget admissorum. et tamen audent uenire in ecclesiam sanctorum, audent misceri gregi dominico. tales interdum tolerat ecclesia, ne prouocati magis etiam perturbent populum Dei: sed quid prodest non eiici coetu piorum, si merueris eiici? nam eiici remedium est et gradus ad recuperandam sanitatem: eiectionem meruisse summa malorum est. ac frustra miscetur coetui sanctorum in templo manufacto, si submotus est a consortio Dei et ab uniuerso corpore mystico Christi.

I Oportet autem et illud considerare quantopere Christiani abhorrent ab idolothytis et ab ingressu fanorum atque ab ipsis etiam simulacris. cum beatus Paulus clamet neque idolum esse aliquid neque idolothytum, multo minus fanum ex lapidibus constructum est aliquid: et tamen plurimorum animus ea religione tenetur, ut mortem oppetant citius quam gustent idolis immolatum: et inexpiabile piaculum esse ducant, si ingrediantur fanum Iouis aut Apollinis ant Dianae seque putent contactu simulacri uehementer contaminari. equidem probo talium religionem, si sibi constet in omnibus. nunc pro dolor uidere est quosdam in his paene superstitiose trepidos, in aliis ubi grauior erat metuendi causa nimium esse securos. per se non inquinat animam contactus idoli nec ingressus fani nec esus idolothyti: sed per se polluit conscientiam amor pecuniae incestus rapina hypocrisis et his similia monstra. quam uero congruit horrere fani ingressum, nec horrere in templo sancto spiritui consecrato uictimas immolare daemoniis ? clamat sanctus Paulus scribens Corinthiis: nescitis quia templum Dei estis, et spiritus Dei habitat in uobis? si quis autem templum Dei uiolauerit, disperdet illam Deus. rursus in eadem epistola: an nescitis quoniam membra uestra tem-

plum.sunt sancti spiritus qui in nobis est, quem habetis a Deo et non estis uestri? quod si Christianorum pectora sibi consecrauit Deus ut in illis inhabitet per spiritum suum, illic deliciatur et inambulat, illic amat sibi offerri uictimam puram in omni loco. et qui in hoc templum Deo sacrum eiecto sancto spiritu inducit abominationes quas in mystica uisione conspexit Ezechiel, qui illic sedem facit Mammonae Veneri Como Baccho aliisque portentis, qui ibi daemonibus immolat spurcissimas hostias, ueretur ingredi fanum gentium ne contaminetur? proinde nemo sibi frustra blandiatur, Deus non irridetur: constet sibi nostra religio, nec alios detestemur ipsi grauioribus obnoxii criminibus: nec alibi simus religiose timidi, alibi impudenter impii. sed Christum semel professi tota uita reddamus illi testimonium, et undique glorificemus illum obedientes illius praeceptis: ut in hoc cognoscant homines quod uere fidimus illi, quod ex animo diligimus illum et quod non simulate ad sacrum lauacrum addiximus nos illius militiae.

Beatus apostolus praedixit nulli pie uiuere nolenti in Christo Iesu defuturam persecutionem. si deest tyrannus, si tortor, si spoliator: non deerit concupiscentia martyrii materiam quotidianam nobis exhibens. postremo haec ipsa mala quae secum defert uita mortalium quaeque piis cum impiis communia sunt, martyrii coronam nobis parabunt, si placide, si cum gratiarum actione pertulerimus. neque priuati sunt martyrii gloria quicumque uiolenta morte consummati non sunt. quis autem ausit uel Abraham patriarcham uel huius filium Isaac uel beatum Iob eximere e martyrum numero? quae carnificinae grauius torserunt corpus, quam patriarchae mentem torquebant , naturae affectus, cum incunctanter ad Dei iussum appararet immolare filium unicum et unice carum, in quo tota spes erat illi posteritatis ? quid defuit Isaac martyrio, qui nihil obmurmurans passus est se colligari et imponi busto, nec expauit in ceruicem uibratam machaeram? cuius autem martyrium audebimus conferre cum his quae passus est Iob?

Sections 31 to 40

Quod si quis adhuc diffidit sermoni nostro, certe beati Pauli uerbis non poterit diffidere. is scribens ad Hebraeos orsus ab Abel usque ad Gedeonem ingentem sanctorum catalogum recenset, in quo plures sunt qui non defuncti sunt morte uiolenta, immo pauci sunt qui sic mortui sunt: et tamen de omnibus pronuntiat: et hi testimonio fidei probati inuenti sunt, perspicue declarans etiam uita bona peragi martyrium fidei. ecclesiae quidem usus discernit illos cognominibus, martyres appellans eos qui uiolenta morte decesserunt, confessores qui constanter in cruciatibus ac minis mortis professi sunt nomen Domini Iesu parati mortem oppetere uel potius martyrii supremam coronam ambientes. apud Deum tamen quicumque carnem suam crucifixerunt cum uitiis et concupiscentiis, quicumque Christo uere commortui sunt eique in baptismo consepulti sunt, ut iam non sibi uiuant neque mundo cui semel mortui sunt, sed ei qui pro ipsis est mortuus, martyres sunt nec martyrum corona fraudabuntur: inprimis autem monachi qui uere monachi sunt ac uirgines quae uere uirgines sunt. neque enim locus desertus , saccus pro ueste, legumen pro cibo, neque ieiunia neque chameuniae monachum absoluunt, sub his inuolucris interdum latet animus ualde mundanus. quod ita deprehenditur si ad munus aliquod ecclesiasticum uocentur: ibi uideas quosdam ex illis facillime uinci deliciis, impatientiores iniuriarum, appetentiores uindictae quam quiuis alius sit ex media plebe. quid causae est? quoniam corpus exercuerunt magis quam animum: cum beatus Paulus doceat, quod exercitatio corporalis ad modicum utilis sit, pietas ad omnia ualeat.

Non haec dixerim, quod improbandi sint qui talibus modis castigant corpus suum et in seruitutem redigunt: sed quod satanas mille instructus artibus nonnumquam illudit incautis, transfigurans se in angelum lucis et ex huiusmodi corporum exercitamentis inducit illis falsam sanctimoniae persuasionem, cumque intus madeant spiritalibus uitiis, et sibi et aliis habentur pii. talis erat iustitia Pharisaeorum, cui praelata est iudice Christo publicani iniustitia. ita sunt et uirgines fatuae, quae solidam existimant pietatem corpus habere uiro intactum, cum animus auaritia superbia inuidia et obtrectatione sit corruptissimus. sunt et falso uiduae, quae dum uiuunt in deliciis Christo mortuae sunt. in summa tamen quisquis uere Christianus cuiusque status ant ordinis habet certamina sua, habet crucem suam: quam si patienter tollit , si constanter sustinet, testimonio suo glorificat Dominum, tantum ne sibi uindicet laudem bonorum operum: hoc enim non est glorificare Deum, sed clarificare seipsum.

Habet unusquisque fidelium agones suos, habet aduersarium diabolum, habet agonothetam Deum, habet theatrum non solum ecclesiae et angelorum sed et infidelium, quemadmodum dicit Paulus ad Corinthios: spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus. si uincimus, gloriantur angeli, gloriantur et fidelium ecclesiae, gloriatur et ipse Christus in membris suis. sin uincimur ignauia nostra, triumphat satanas cum angelis suis, iusultant nobis increduli ac Deum contumeliis afficiunt, dicentes: ecce qui iactant se redemtos a tyrannide satanae, qui praedicant se mortuos mundo, nihilominus uincuntur a cupiditatibus suis quam nos, quos dicunt adhuc teneri sub regno satanae. quid prodest illis baptismus, quo dicunt exui ueterem hominem cum actibus suis et indui nonum qui secundum Deum creatus est? quid prodest illis Spiritus sanctus, cuius arbitrio dicunt se temperari ? cur semper in ore habent ceuangelium euangelium'), cum tota uita discrepet ab euangelii praeceptis ? quanto creditis pudore suffunditur ecclesia, cum haec ingeruntur ab hostibus nec habet quo refellat opprobria? nonne uidemus totum ecclesiae coetum demittere uultus atque erubescere, quotiens aliqua uirgo quae Christo nupserat dilapsa ex angelico contubernio, defecit ad stuprum aut coniugium ? quantus moeror occupat omnium nostrum animos sed praecipue pastorum, si quando Christi miles tormentis inferior renuntiauit imperatori suo? quantus autem ex aduerso satanae triumphus ?

Itaque, fratres dilectissimi, si uere diligimus Deum, si quotidie petimus ex animo sanctificetur nomen tuum , summo studio aduigilemus, necubi polluamus nomen illius, sed et morte et uita glorificemus illum, iuxta beati Pauli monita uiuentes sine querela ut simplices filii Dei, sine reprehensione in medio nationis prauae et peruersae, inter quos luceamus sicut luminaria in mundo, uerbum uitae continentes ad gloriam Christi Iesu, regis et agonothetae nostri, qui suum esse ducit quidquid in membris ipsius geritur. patiamur cum illo, ut cum illo glorificemur in die Domini. nos hic illum clarificemus apud homines, ut ille nos clarificet claritate sua coram angelis suis, cum, ut inquit beatus Paulus, uenerit glorificari in sanctis suis. nemo coronatur nisi legitime certauerit. et hi qui corruptibilem coronam ambiunt, ab omnibus se abstinent, nihil non facientes quod ad uictoriam conducit: quid nos facere conuenit, ut assequamur illam immortalis uitae coronam incorruptibilem et immarcescibilem in coelis ?

Hic si quis roget, quo pacto quis possit esse martyr sine sanguinis effusione: quisquis hoc animo sequitur iustitiam, ut mortem citius admissurus sit, quam uelit a iustitia deflectere, huic promta uoluntas pro martyrio deputabitur. Deus enim non aestimat quemquam ex euentu rerum sed ex affectu. cur enim ille fraudetur martyrii gloria, per quem non stetit quominus martyrium peregerit? ut contra mercedem apostatae feret, quisquis hoc animo uiuit, ut Christum negaturus sit, si iactura bonorum ant corporis cruciatus aut mors sit accipienda. qui ob paululum pecuniae peierat an is uerebitur abnegare Christum, si tota res periclitetur, si intentetur infamia, carcer et mors ? qui ob febriculam ad incantatricum remedia confugit an is malit cruciatus morte tristiores perferre quam Christo renuntiare ? immo qui totiens ob breuem carnis delectatiunculam, ob momentaneam gloriam deficit a Christo, uitam habebit uilem pro Christo? nec hunc tyrannus fecit apostatam, sed ad tyrannum accessit apostata. ut autem est similis certandi ratio, ita iisdem armis fratrum

animi communiendi sunt ad has pugnas quibus ostendimus confirmandos ad martyrium. fides est, quae pugnat et superat in martyribus: nec quisquam defecit in tormentis nisi fidei defectu.

Orandus igitur assidue Deus, ut fidem in nobis augeat: est enim Dei donum et illi debetur omnis uictoriae gloria. ingeramus illorum animis et infigamus, quam horrendum crimen sit omnis idololatria, quam seuere punita sit a Deo sub lege uetere, quot millia trucidarit Moyses ob uitulum aureum. deinde proponatur comparatio manifestae idololatriae cum immolatur simulacris et occultae cum contemto Deo obeditur per concupiscentiam satanae. deinde conferantur inter se Deus fons omnis boni et diabolus omnis malitiae princeps. ostendatur et inaequalitas contubernii: in altera parte sunt filii Dei, conciues angelorum et heredes beatae immortalitatis: in altera filii Belial, societas omnium daemonum et heredes gehennae. conferatur et impar militiae genus, comparentur diuersa stipendia. haec si prius fuerint persuasa et intimis infixa uisceribus, facilis erit uictoria. nunc fides multis natat in labiis, cum in corde aut nulla sit ant uehementer langueat. quis enim non profitetur, quod in Deuteronomio legimus: audi, Dominus Deus tuus, Dominus unus est? et: Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli seruies ? quis non quotidie recitat ore (credo in Deum patrem omnipotentem.\' at non credit in Deum qui in eo solo collocat totius felicitatis suae fiduciam, nec unum habet Deum ac Dominum qui per scortationem, per luxum et auaritiam satanae facit imperata, nec illi soli seruit qui seruit uentri, qui deditus est huic mundo, qui in prauo positus est.

Eihmci putant plurea esse deos, et hoc tibi uideris perfectus Christiauus, quod persuasum habes unum esse Deum? quid magni facis? idem credunt Iudaei qui quotidie blasphemant in synagogis suis: idem credunt daemones et contremiscunt. si uere credis in Deum, crede iustum et ueracem: iustum in remunerandis piis et puniendis impiis, ueracem in promissis. crede non esse spem salutis, nisi per filium eius quem pro nobis omnibus tradidit in mortem: crede nihil accidere mali posse iis qui se totos illius uoluntati tradiderunt et in illo perseuerant. hoc est credere in Deum patrem, hoc est credere in filium eius, hoc est credere in Spiritum sanctum, unum Deum et ecclesiam sanctam mysticum Christi corpus, extra quam non est salus et in qua non est pernicies.,

Quisquis in tali petra pedes animi fixerit, aduersus omnes tentationum incursus stabit immobilis. exempli gratia: lacessitus ea conuicio, suggerit tibi caro uindictae cupiditatem. priusquam respondeas, sic cogita tecum: hunc maledicum hominem subornauit diabolus ut me deiiciat ac deiectum perdat, sed ausculta quid suadeat imperator tuus cui militas: beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram, et: mea est uindicta, et ego retribuam. quid suadeat fortissimus ille Christi dux Paulus: non nosmetipsos uindicantes, carissimi, sed date locum irae. diabolus dicit: (fruere uindicta et perde uitam aeternam>. Deus dicit: uince in bono malum, et noli resistere malo, et accipe cum filio meo possessionem regni coelestis\'. mox dispice, utri potius expediat obtemperare. dicit tibi per concupiscentiam tuam diabolus: (moechare et fruere temporaria corporis uoluptate, et esto meus seruus et coheres gehennae.\' audi potius quid dicat tibi Deus: sperne temporariam uoluptatem et

accipe centuplum bonae conscientiae gaudium in hoc saeculo et uitam aeternam in futuro\', et expende utri potius sit auscultandum. suggerit tibi per carnis affectum ueluti per Euam satanas (uiue genialiter\', ex aduerso dicit Christus: beati qui lugent, quoniam ipsi consolationem accipient. ad eundem modum de ceteris tentationibus obiice tentatori clipeum scripturarum, in quibus tibi loquitur Deus non minore fide, quam si tibi coram ore ad os loqueretur. ex his torrentibus sume tibi lapides, quibus deiicias superbum Goliath. habes exemplum a Domino tuo, sic ille prostrauit diabolum: nec deiicias animum si saepius inuadat, ac subinde maioribus machinis aggrediatur: nihil potest aduersus eum qui tecum est. dic illud Ioannis : maior est qui in nobis est, quam qui in isto mundo. succurrat illud Domini dictum: confidite quoniam ego uici mundum. his orationibus si Christi miles fuerit exercitatus ad conflictum , in a dies comperiet suum antagonistam debiliorem.

Nec tamen remittendae sunt excubiae, si quando hostis simulabit tranquillitatem, sed obseruans illius insidias dicat cum beato Abacuc: super custodiam meam stabo et gradum figam super petram, omni custodia seruans cor meum, ne qua pateat aditus obambulanti quaerentique quem deuoret. tutissimum autem cordis munimentum est sobrietas cum instanti oratione iugique scripturarum meditatione. omnis enim scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. ex hac igitur colligendae sunt sententiae, quas ad manum et uelut in procinctu habeas, ut his protinus serpentem caput erigentem deiicias. nullus est enim animorum morbus, cui non praesens remedium diuina scriptura suppeditaret. hinc comparanda sunt exempla piorum sed praecipue Christi, quibus se quisque uel animet uel consoletur.

Venio nunc ad illa mala quae uel ipsam naturam hominis comitantur uel fortuito uidentur inferri. haec quoque pius animus et ad pugnandum instructus sibi uertet in materiam coronae. exemplo faciam quod dico clarius. excutitur aliquis facultatibus suis siue bello siue naufragio siue rapina. ne protinus hic cogitet laqueum aut rationem malis artibus sarciendi quod periit, sed ita secum loquatur: (Dominus est qui tentat me an diligam ipsum ex toto corde. ipse dedit, ipse abstulit, sit nomen Domini benedictum. gratias agat quod acceperit ex Domini benignitate: agat gratias quod amiserit ad probationem fidei. si haec dixerit eo animo quo dixit sanctus lob, cum illo mercedem accipiet. Dominus aestimat non quantum quis perdat sed quam patienter, quemadmodum non respicit quantum aliquis largiatur egentibus sed quo animo. habet aliquis filium unice carum, eo te mors orbat praematura, pestilentia spoliat te carissimis, sponsa liberis amicis: ferto patienter et dic: \'Domino ita uisum, et sic fortassis et nobis expediebat et nostris. sit nomen Domini benedictum). sunt et morbi qui non minus atroces habent cruciatus, quam ulla potest inferre tortorum saeuitia, ueluti pleuritis, ischiasis, podagra, paralysis, calculus, renum et uesicae exulceratio. tale si quid acciderit, ne mens exasperetur ad impatientiam, ne lingua erumpat in uoces blasphemas, sed cum beato Dauid et Heli sacerdote dicat: Dominus est, ; faciat quod bonum est in oculis ipsius. ita mala quae non inferuntur ob Christi professionem uertemus nobis in coronam et Christo in gloriam. ac fiet fortasse, ut Dominus nostra tolerantia propitiatus aut auferat afflictiones aut mitiget: quod si non fit, tamen hac ratione faciemus, ut quod

animo impatienti fuisset intolerabile fiat patientia mitius. his atque huiusmodi argumentis non desinemus nos inuicem exhortari ad illustrandam Domini gloriam, cuius titulum et insignia gerimus. praestemus illi martyrium in suo quisque statu et ordine, non solum in aduersis, uerum etiam in prosperis. in aduersis agnoscamus amorem patris fiagellantis nos ad correctionem et gratias agamus caritati qua diligit nos ut filios, quos abdicare non uult sed emendatos recipere. in prosperis aeque gratias agamus illius bonitati, qua consolatur nos ut tentationum pondus possimus sustinere: ita fiet ut tota uita nostra nihil aliud sit quam testimonium, declarans apud credentes et incredulos sapientiam bonitatem misericordiam ac ueritatem Dei patris et filii illius Iesu et Spiritus sancti. amen. .

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***S. Thasci Caecili Cypriani Opera omnia*** edited by Wilhelm von Hartel (Vienna, Gerold: 1871) Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 3.3), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.